

Ivan Cankar:

Na klancu

1) V katero vrst sodi delo (tekst)?

Delo sodi v epiko, med romane.

2) Značilnosti zvrsti

Epika je pripovedna književnost ali pripovedništvo nasploh. Poleg dramatike in lirike je ena izmed treh glavnih literarnih zvrsti. Dogajanje opisuje v verzih ali prozi v znanjem ali duševnem svetu. V ospredju je največkrat predmetnost in dogajanje.

Roman je bil v srednjem veku oznaka spise v romanskem jeziku. Šele kasneje se je uveljavil ta pojem za literarno zvrst. Zanj je značilno, da družba in zgodovina tvorita predvsem ozadje za junakove osebne doživljaje, preizkušnje, prigode, dogajanje ni nadosebno. Evropski roman se je razširil od renesanse naprej, zlasti v razsvetljenstvu, realizmu, naturalizmu. Po vsebini in obliki se je razcepil na psihološkega, socialno kritičnega, zgodovinskega, pustolovskega, kriminalnega. Večina je pisana v prozi, lahko se pojavijo tudi romani v verzih.

3) Kratka vsebina (ok)

Franckino trpljenje se je začelo že v otroštvu, ko je tekla na romanje za vozom. Pri štirinajstih je odšla služiti k Mariševki. Takrat ji tudi začne dvoriti, in jo klicati Fanny, mlad slikar. Kasneje ga vidi z drugo. V boljše življenje je začela verjeti pred poroko z Tonetom Mihovim, vendar se je njegovo obnašanje kmalu spremenilo. Postajal je vse bolj nasilen, začel je piti. Čez nekaj časa je brez besed odšel. Francka je imela tri otroke: Lojzeta, Francko in Toneta. Lojze se je šel šolati v Ljubljano, a je kasneje študij opustil in izginil. Vrnil se šele pred materino smrtjo.

4) Glavne osebe

Francka: Prikazana je kot izredno požrtvovalna oseba. Vse žrtve, med njimi tudi prosjačenje, ki jih mora prenesti, sprejme zaradi otrok. Pri njej so prisotni ljubezen, požrtvovalnost, pomanjkanje najmanjše sebičnosti. Z njo je Cankar predstavil pretresljivo podobo ženske, matere, ki ne obsoja nikogar za svoje žalostno življenje. Dogajanje naperjeno proti njej sprejme kot usodo. S tem je ji je pisatelj dodelil mučeniške in svetniške poteze. Ob padcih v življenju se večkrat spomni na njen tek za vozom proti romarski Gori. Kot otrok je bila večkrat okarana, ponižana, saj je mama stresala svojo do moškega, ki jo je zapustil, do njegove hčerke Francke. Poslušnosti in pokornosti se je tako naučila že zelo zgodaj. Taka je ostala celo življenje.

Tone Mihov: Njen mož, ki je bil močnejše pripet na stvarnost. Izredno ga je prizadel prihod tekmeča. Izgubil je ogromno strank, uteho je začel iskati v pijači. Hkrati z izgubo kruha, je zbledela tudi pojava očeta in moža. Večkrat se je zatekal k iluzijam, kar je izraženo z branjem knjig o daljnih krajih. Tako tudi njegova ideja o pobegu s Klanca ni tako presenetljiva.

Lojze: V Lojzetu so združene tako materino izročilo kot tudi vloga izgubljenega sina. Prva leta študija preživi podrejen materi, kasneje pa študij opusti. Domov se vrne šele tik pred Franckino smrtjo. Z Lojzetom je prikazan odnos drugih ljudi do revnejših.

5) Situacije

Prvi izmed težkih trenutkov, ki se dogodi v Franckinem življenju, je tek za vozom. Čeprav bi jo morali počakati, so jo rajši pustili teči in jo povrh še zmerjali. Že v njenem teku se vidi vztrajnost, ki ji ostane vse do smrti. V zakonu z Tonetom ne obupa, ampak ga prepričuje, da se bo stanje izboljšalo. Prav tako se obnaša do svojega sina Lojza, ki je izredno nesrečen nad svojim študijem. Hkrati si Francka želi, da bi vsaj en izmed prebivalcev klanca imel lepo prihodnost. Po nezmožnosti nadaljevanja šivanja, ji preostane le še prosjačenje po tujih hišah. Čeprav ji je to neizmerno mučno, vseeno vztraja, zaradi svojega sina. Mnogo lažje ji je sobivanje z mamo, ko ji ta spregleda Franckino pravo ljubezen in ji razloži, čemu je vsa ta leta bil namenjen njen srd proti njej.

Tone Mihov je z dogajanjem postajal vse bolj sanjaški. Sprva je bil izredno delaven, po pridobitvi

konkurence je obupal. V življenju ni več videl prave možnosti za izboljšanje položaja. Uteho je videl v pijači, kasneje v pobegu. Lojze se je po selitvi v Ljubljano močno spremenil. Postajal je vse bolj vase zaprt. Tudi on se je zatekal k iluzijam kot njegov oče.

6) Zgradba dela

Roman je sestavljen iz osmih poglavij. Vsako poglavje je samostojna pripovedna enota, ki se navezuje tako na prejšnje kot tudi naslednjo pripovedno enoto. Z njimi nadgrajuje osrednjo idejo in ustvarja čustveno patetičnost. Na začetku in na koncu romana je dogajanje izredno omejeno. V četrtem poglavju pa se razmahne, s številnimi novimi osebami. Širina dogajanja se določa glede na subjektivno optiko glavne junakinje. V tem se tudi vidijo prvine simbolističnega oblikovanja. Pisatelj je zaradi posebne kompozicijske zasnove lahko bolj svobodno oblikoval epiko in liriko v delu. Epska snov preplavlja hrepenenjski in fatalistični realizem notranjega doživljanja oseb. Liričnost je prispeval slog pisanja.

7) V katero literarno obdobje bi uvrstil tekst?

Delo spada v obdobje moderne, za katero je značilno

8) Kakšen je jezik, slog pisanja?

V delu se opazi tudi simbolizem. Ta je prisoten v slogu, kjer se paralelno in antitetično ponavljajo vodilni motivi, simboli. Roman Na klancu predstavlja sintezo osebne družinske in narodno-socialne problematike. V romanu, v katerem je strnil intimno in socialno usodo osrednje junakinje in njene družine, je ustvaril izviren tip materinskega romana na Slovenskem. V delu se pojavljata dve ideji, ki sta si po vsebini nasprotni. Opazimo lahko tako fatalistično misel o brezizhodnosti vsakega poskusa, kot tudi optimistično-razsvetljenko obliko. Slednja je opazna le v simbolnem pomenu, ker je po obsegu mnogo bolj skopa kot pesimistična ideja. V delu je najbolj izpostavljena tema mučeniškega materinstva glavne junakinje. K temu so dodani še motivi usod njenih otrok, kar pripomore k realnosti osrednjega motiva. Pojavita se še dva kontrastna ljubezenska motiva: razočaranje in naklonjenost do krojača. Razočaranje je posledica neuslišane ljubezni do slikarja, krojač pa je njen bodoči mož. Najbolj avtobiografski je študent Lojze, ki še dodatno potrjuje motiv trpeče matere.

9) Bistvo teksta?

Z delom je Cankar prikazal brezizhodnosti pobegu življenja na klancu, tj. obubožanega življenja. Položaj se lahko izboljša le z razumom, izobrazbo, ki rešuje iz bede.

10) Moje osebno mnenje

V romanu je poudarjena snov mučeniške matere. S svojim pisanjem je Cankarju to snov uspelo prikazati izredno zanimivo. Pretresljivo je tudi opazovanje prosjačenje matere po hišah, saj se ljudje do nje izredno grdo obnašajo. Francka sicer hrepeni po boljšem življenju, a hkrati ve da ji to ni omogočeno. Z največjo požrtvovalnostjo se bori za lepšo prihodnost svojih otrok. Cankar je nazorno pokazal razliko v cenjenju reči med gospodo in ostalimi prebivalci vasi.

11) O avtorju:

Ivan Cankar se je rodil 10. maja 1876 na Vrhniki, v hiši na Klancu. Po končani osnovni šoli in gimnaziji je odpel na Dunaj študirat tehniko, a se je kmalu prepisal na slavistiko. Vstopil je tudi v politiko kot kandidat socialdemokratov na deželnih volitvah, a mu ni uspelo. Bil je tudi zaprt na ljubljanskem gradu, zaradi simpatiziranja s srbi. Cankarjevo prva knjiga je bilo delo Erotika, ki je izšla leta 1899. V nadaljnjih letih so izšle še: Na klancu, Martin Kačur, Ob zori, Tujci. Med dramskimi besedili so pomembnejša: Kralj na Betajnovi, Jakob Ruda, Za narodov blagor. Umrl je leta 1918 in je pokopan na Žalah, v ti. grobnici moderne

Ivan Cankar se je rodil leta 1876 na Vrhniki. Osnovno šolo in realko je dokončal v Ljubljani. S študijem je nadaljeval na Dunaju, a diplome ni dobil, ker se je odločil za poklicno pisateljevanje in mu šole ni uspelo dokončati. Umrl je zaradi

slabega zdravstvenega stanja leta 1918 v Ljubljani. Knjigo Na Klancu Ivana Cankarja je izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani leta 1963. Spremno besedo k delu je napisal Boris Merhar.

Francka je hči revnih staršev. Na binkoštni ponedeljek se odpravi na romanje na Goro. Na pot naj bi se odpeljala z vozom, ki pa ji noče in noče ustaviti. Ko ga dohiti, z glavo udari ob obenj. Voznik se je nato končno usmili in jo vzame s seboj. Po končanem romanju se vrne domov, kjer jo med spanjem tlači mora, da teče za vozom.

Francka pri svojih štirinajstih letih že dela ko gospodinja v Leševjah. Denar ji pobira njena mama. Tam se zaljubi v slikarja, katerega pa zasovraži, ko ga vidi z drugo žensko. Žalostna se vrne k svoji materi, kjer nato dva meseca boleha. Pri dvajsetih letih se Francka zaljubi v krojača Toneta. Na zunaj izgleda Tone razgledan in bogat, a to v resnici sploh ni. Francka si sešije poročno obleko in se poroči s Tonetom. Ravno na poročni dan pa se v vas priseli mestni krojač z že narejenimi oblekami, zaradi katerega Tone propade. Francki se rodi prvi sin.

Tone si zaradi izgube dela nakoplje obilico dolgov, zato se mora vsa družina preseliti na Klanec, kjer strahotno životari. Tone zavrne mestnega krojača, ki mu ponuja delo in odpotuje s trebuhom za kruhom po svetu.

Po očetovem odhodu se stanje na Klancu malenkostno izboljša. Otroci se lepo razvijajo. Franckin sin Lojze se odpravi na študij v Ljubljano.

Lojze se v Ljubljani nekako prebija skozi življenje, a z malo denarja težko živi. Zato se vrne domov, kjer ga mati nagovori k ponovnem študiju.

Francka medtem, ko njeni otroci blodijo po svetu, doma životari, kot vsi ljudje s Klanca. Na obisku Lojzeta v Ljubljani

izve, da je le ta pobegnil. Na Klanec se vrnete Francka in Tone. Francka kmalu spet odide, Tone pa takoj po prihodu umre.

Lojze se naposled le vrne domov. S prijateljem, ki je sedaj učitelj, se pogovarjata o Frančevih romanjih po svetu. France se vrne domov, kjer najde mater napol mrtvo. Mati mu pove, da so vsi njegovi pomrli, in nato tudi sama izdihne.

Zelo pretresljiva je Cankarjeva misel: "Obsojeni na smrt." Ljudje, ki so živeli na Klancu, so imeli vsi nesrečno usodo. Vsak izmed njih je končal slabo. Večinoma vsi so pomrli od revščine v skrajni bedi. V današnjem času bi o tem človek težje razpravljal, kajti danes so tu socialne ustanove, ki pa tudi ne pokrijejo vsega hudega na tem svetu. Če bi se držali Cankarjeve misli, da nam je vse tako ali tako že vnaprej usojeno, bi bilo najbolje, da se vležemo za prvim vogalom in čakamo bodisi na smrt, bodisi na vrečo zlata, ki nam bo padla na glavo. Osebno verjamem le v pregovor "Kakor si boš postlal, tako boš spal."

Knjiga Na Klancu je dejansko zbirka več samostojnih novel, ki pa imajo skupne glavne osebe, a bi lahko brez težav stale samostojno. Delo je napisano v realističem slogu, a Cankar v njem uporabi tudi neizmerno veliko simbolov. Tako tek za vozom, ki predstavlja neuspešen pobeg iz revščine, tudi ostali simboli večinoma predstavljajo bedo življenja. Cankar je delo posvetil svoji materi, katere usoda je bila skoraj na las enaka Franckini in se ji s tem še enkrat zahvalil za življenje, ki mu ga je podarila.

IVAN CANKAR : NA KLANCU

Ivan Cankar (1876 - 1918)

Največji mojster slovenske besede in osrednja postava v moderni književnosti izvira iz revne družine z Vrhnike. Na Klancu, najrevnejšem delu tega kraja, se je rodil 10. maja 1876 kot osmi otrok. Oče Jožef je po odprtju trgovine s konfekcijo opustil krojaško obrt ter odšel v Bosno kot sezonski delavec in se ni več oglasil. Vse skrbi za družino je morala prevzeti njegova žena.

Ivan je svojo mladost preživel na Vrhniki, kjer se je izkazal v osnovni šoli, ki jo je zaključil z odličnim uspehom. Vrhiška gospoda ga je zato poslala v ljubljansko realco. Čeprav je redno dobival štipendijo, je bil vedno v denarni stiski. Šolo je kljub temu zaključil in nadaljeval študij na Dunaju. Po enem mesecu je šolo zamenjal, kmalu pa povsem opustil, ker se je preživljal s pisateljevanjem. S tem je postal prvi slovenski poklicni pisatelj in je bil v takratni družbi v težkem položaju. Na Dunaju je vseh enajst let živel v delavskem predmestju in spoznaval težko življenje proletarcev. Doma je neuspešno kandidiral za poslanca, zato je politiko opustil. Preselil se je v Ljubljano na Rožnik, ki se danes imenuje Cankarjev vrh. V prvi svetovni vojni je bil interniran, vendar so ga zaradi slabega zdravja odpustili in vrnil se je na Rožnik, kasneje pa preselil v mesto. Tam je živel do konca leta 1918, ko je padel po stopnicah in za posledicami umrl tri dni kasneje v ljubljanski bolnišnici.

Ivan Cankar se je izkazal na treh področjih - kot pesnik, dramatik in pripovednik. Pesništva se je lotil pod vplivom A. Aškerca, kasneje pa je nanj vplivala evropska moderna struja. Med največja dela tega časa sodi zbirka *Erotika*, ki je povzročila precej hrupa med nazadnjaki - tako je š kof pokupil 700 neprodanih izvodov in jih dal zažgati. S pesništvom se je ukvarjal od leta 1892 do leta 1909, ko je spoznal, da se z Župančičem ne more kosati.

V tem času pa ni pisal samo pesmi, ampak tudi druga dela, od katerih so najboljše Črtice. Sprva je opisoval družbene in politične razmere, ki jih je spoznal na Dunaju, kasneje pa predvsem človeško duševnost. Med najboljša dela te zvrsti sodijo: *Za križem*, zbirka socialnih črtic o krivičnem družbenem redu, ki je bila Cankarjevo najljubše delo, zbirka *Moje življenje*, v kateri opisuje svojo mladost. Sem sodijo *Desetica*, *Skodelica kave* in druge. Idejo za *Podobe iz sanj* je dobil v prvi svetovni vojni in govori o usodi ljudi, ki so padli za tujo državo.

Ustvaril je tudi več daljših pripovednih del, povesti in romanov. Najbolj znana so *Na klancu*, *Martin Kačur* ter *Hlapec Jernej in njegova pravica*. V teh delih je upodobil ljudi iz različnih slojev in njihovo težko življenje.

Še najbolj pa je slovensko družbo razkril kot dramatik. Z ustvarjanjem je začel že kot dijak in ustvaril več del, med katerimi so najpomembnejša: komedija *Za narodov blagor*, drami *Kralj na Betajnovi* in *Hlapci* ter farsa *Pohujšanje v dolini Šentflorjanski*.

Že kot dijak se je pokazal kot oster kritik tovarišev, kasneje pa tudi slovenske družbe. Boril se je proti slovenski zaostalosti ter s svojo kritiko vzgajal delavski razred.

Na klancu

Francka živi z materjo. Nima lepega otroštva, kajti mati jo

zapostavlja na račun mlajše sestre Nežke. Lepih trenutkov je bilo v njenem življenju malo. Eden izmed njih pa je bil, ko je šla na Romarsko Goro. Šla je sama in sicer naj bi jo sosed Kovač peljal z vozom, tako kot še nekaj drugih. Zjutraj se je hitro umila, pojedla in oblekla, vendar je zamudila voz. Začela je teči za njim, toda ni ga mogla dohiteti. Tisti na vozu so ji klicali, da jo bodo počakali pri mlinu. Francka je še vedno tekla in videla, kako so se pri mlinu ustavili, na voz sta vstopila mož in žena, nato pa so odpeljali naprej. Solze so ji silile v oči, toda nihče je ni opazil. Pomislila je, da bi voz lahko ujela po bližnjicah skozi gozd, vendar se je bala, da bi se zgubila. Zato je še kar tekla in klicala in končno so jo opazili. Vendar niso ustavili. Samo norčevali so se iz nje, ko je brezupno tekla za njimi. Voznik je čez nekaj časa upočasnil in Francka je skočila na voz. Še preden so prišli do Gore je pozabila že vse gorje tega dne in se samo veselila. Francka je šla najprej k maši, nato pa se je sprehajala med otroci. Z desetico, ki jo je dobila od matere, si je kupila piškotov in svetinjo. Domov so se vrnili šele pozno zvečer. Materi in Nežki je dala piškote in tri preostale krajcarje. V spanju pa so se ji znova prikazoval brezupni tek za vozom.

S tirinajstimi leti je šla služiti v mesto k stari vdovi **Mari evki**. To je bila čudna starka, ki je skoparila z denarjem in živela v stari in sivi pritlični hiši. Pri njej je brezplačno služil tudi bebast hlapec. Vdova je Francko najela samo zato, ker je bila poceni. Včasih jih je obiskala Franckina mati. Takrat se je dolge ure pogovarjala z **Mari evko**, ob odhodu pa je vzela denar, ki ga je Francka prislužila. Ko je Francka služila že drugo leto, je spoznala nekega umetnika. Bil je gosposko oblečen in se je uglajeno obnašal. Francko je klical Fanny in vzljubila ga je. Toda on jo je kmalu zapustil, kajti dekle z raskavimi rokami ni bilo zanj. Francka je zbežala domov in zbolela. Njena naslednja služba je bila v trgu. Tu je spoznala krojača Toneta Mihova, ki je bil ugleden človek in so ga vsi zelo cenili. Veliko je bral, bil pa je tudi v odboru bralnega društva. Francko je očaral s pripovedovanjem o lepi prihodnosti v Ljubljani ali celo v Ameriki, zato sta se poročila. Toda že na poročno noč je Francka zaslutila nesrečo. Kmalu je prišel v trg krojač, ki je odprl trgovino z narejenimi oblekami. Tone ga sprva gledal zaničljivo, kajti sam je delal dražje obleke iz boljšega blaga. Toda ljudje so raje kupovali ceneje pri novem krojaču in Tone je začel ostajati brez dela. Kmalu je izgubil tudi mesto govornika, kar ga je še posebej prizadelo. Ker ni mogel več poravnovati računov, je prodal hišo ter se s Francko in tremi otroki preselil na Klanec.

Tam se je zapil, nekega dne pa odšel v svet ter se nikoli več ni vrnil. Tako je Francka, kot že njena mati, ostala sama s tremi otroki, ki jih je morala preživljati. Nekajkrat si je sposodila denar od matere.

Po Mihovovem odhodu se je mati priselila k njim. Oslabela je in večino dni preležala. Franckini otroci Lojze, Tone in Francka so začeli odhajati od doma. Francka je že hodila v šolo, Tone je odšel za krojača, Lojze pa se je izkazal v šoli, zato ga je gospoda poslala v Ljubljano na nadaljnji študij. Vsi pomembnejši ljudje so obljubili podporo in Franckini družini se je obetala lepa prihodnost. Lojze je skupaj z materjo odšel v Ljubljano h gospodinji, pri kateri je že živelo več študentov. Po njenem odhodu se je počutil popolnoma samega in zapuščenega. V sanjah je videval očetovo in bratovo usodo in zdelo se mu je, da je to tudi njegova.

Francki je umrla mati in ostala je sama z malo Francko. Lojze je bil v tretji šoli. Zmanjkovati mu je pričelo denarja. Vse obljube, ki so jih nekdanj dajali ugledni ljudje, so bile pozabljene. Francka je vedno teže zbirala denar za Lojzetovo najemnino, hrano in obleko. Ko je zbrala denar in se vrnila domov, pa je tam zagledala Lojzeta. Želel je ostati doma. Vsi tovariši, s katerimi je živel v Ljubljani, so nanj gledali kot na reveža, ki živi od miloščine drugih. Tudi v šoli se je spremenil. Začel je sanjariti in polenil se je. Neznansko si je želel, da bi pripeljal vse s Klanca in revščine v lepo in bogato mesto. V Ljubljani mu ni bilo več všeč, toda mati ga je prepričala, da se je vrnil. Spremljala ga je na dolgi poti.

Kmalu po vrnitvi domov je Francko zapustil še njen zadnji otrok. Mala Francka je odšla delat kot dekla in pestrna. Mati je ostala sama. Šla je obiskat Toneta v Ljubljano, pa ga ni našla, saj je že pred mesecem dni odšel. Gospodinja ji je tudi povedala, da se je zelo pokvaril in pustil šolo. Nekega dne pa se je Tone vrnil. Zaradi slabega vida ni mogel več delati, bil pa je tudi zelo bolan. Pri materi je prespal in umrl že naslednjo noč. Prišla je tudi Francka, še bolj suha kot je bila, vendar se je morala kmalu vrniti v Ljubljano. Zadnji se je vrnil domov Lojze. Tudi sam je bil bolan in obubožan. Doma je našel umirajočo mater, ki je izdihnila še isti večer.

Opis oseb

Francka je odrasla brez očet. Bila je zapostavljena nezakonska hči, ki ji je mati dajala samo streho nad glavo, obleko in hrano, ljubezni pa nikoli - to je dobila njena mlajša sestra Neke. Če kot otrok ni imela lepega življenja. Neprestano je morala delati in hoditi okoli umazana in v starih cunjah: *"In te tiste stare obleke ni smela imeti ves dan; prcej se je preoblekla, ko je prišla od mame, in je hodila raztrgana okoli; Neke pa je posedala gosposko v rdečo natočeno krilo"*. Neprestano si je želela le malo prijaznosti in nečisti, ki pa je ni dobila. Kljub temu pa je zrastle v skromno in pošteno mater. Zaradi nesrečnega otroštva pa jo je vedno bilo strah ubosti: *"Ali Francka sama se je bala življenja. Komaj je stopila vanj, če tisti večer, ko je stala v poročni obleki in s poročnim vencem na glavi v veži in se je držala krčevito za duri, da bi se ne zgrudila od slabosti in nerazumljivega strahu, so minile vse sanje in vse priakovanje je izginilo"*. Za svoje otroke bi rtovala in storila vse, le da bi jih rešila revščine: *"Ko bi mu mogla pomagati, bi si odsekala roko. Nimam da bi mu kupila enkrat kos kruha za večerjo"*.

Lojze je Franckin prvorojeni sin. Bil je debel, toda blede. Oči je imel take kot mati - velike, za udene in plahe. Matere se je venomer držal za krilo. Bujna domi ljiža mu je dajala snov za pripoved. Kadar je prišel iz šole, je stal v kuhinji in materi pripovedoval tako udne zgodbe, ki si jih sproti izmišljal, izhajal pa je iz enega stavka ali besede, ki jo je slučajno videl ali slišal. Dokler oči ni odšel, ga je silil k branju lankov iz nemških asopisov. Lojze je verjel, da obstaja boljše življenje tudi zanj. Bil je zelo podoben očetu. Tudi sam je sedel za mizo in si zidal gradove v oblakih. To se mu je dogajalo tudi v šoli. Ustvaril si je svet, katerega ni bilo, zato je postal nesrečen, pustil olo in skušal srečo najti srečnejše drugje, kar pa mu seveda ni uspelo.

Tone Mihov je bil, ko ga je Francka spoznala, mlad in droben fant s suhljatim obrazom. S rjavimi in svetlimi očmi je veselo gledal izpod

visokega in plosatega dela. Bil je izobražen, kajti bral je knjige in asopise. Bil je v odboru bralnega društva. Najbolj si je žel v tist, da je lahko ob razli-
nih veselicah skrbel za govore. V tem pogledu je bil blizu gosposki družbi. Po poklicu je bil ugleden krojač, vendar je tudi za gospodo. Francko je znal osvojiti s svojim naivnim govorjenjem: *"Nikoli in sli ala toliko lepih besed, bo ale so jo kakor z ljube o roko"*. Prihodnost je videl v vseh njih mestih ali celo v tujini: *"V Ljubljano pojdeva, bo videla, tam bo vse drugače. Kdor ima kaj koraj, gre stran, tukaj ni ni. Ali še dalje, Francka, morda v Ameriko, tam je življenje vse drugače, ljudje so drugačni, tam so vsi gospodje, vsak je gospod, ki kaj zna ali kaj premore"*. Ko mu je novi krojač prevzel delo, ga je to pojezilo, dokončno pa ga je potrl, ko pa mu je ta prevzel mesto govornika: *"Kruh mi je vzel in še tist povrhu"*

Ideja dela

Klanec je Cankarjev simbol za vse zatirane in izkoriščane ljudi ne samo doma temve tudi po svetu in pa tudi simbol zasu njene domovine in revine. V tem delu pa je tudi dopolnil odnos do matere, ustva ki sega od povelj evanija da samoobtoči be. S podobo Franckinega teka za vozom je prikazal ves brezup revine in nemo v boju za boljše življenje. Voz uporabi kot prispodobno za srenejšo prihodnost, na njem sedijo veseli in brezskrbni romarji. Ne glede na to, kako hitro teče, je voz vedno pred njo, ona pa omaga in pade. Klanec je brezizhodni kraj. Kdor je tam rojen, bo tam umrl. Lahko še tako poskusi pobegniti, sreča mu je vedno opoteča. Francka je ve krat odšla od doma, vendar se je vedno vrnila. Njeni otroci so prav tako iskali boljše življenje, vendar so se vsi vrnili domov. V romanu pa opazimo optimizem, ki je prikazan z uiteljevim oknom, ki ga opazuje Lojze. Okno je simbol za izobraženost, napredek in prebujenje ljudstva.

Viri

1. Ivan Cankar : NA KLANCU, Cankarjeva založba, Ljubljana, 1952
2. Francka Varl-Purkeljc : NA I KNJI EVNIKI IN NJIHOVA DELA, Založba Obzorja, Maribor, 1989

39.

Katalog:

Berilo 2, str. 48

- družinski roman
- simbolika
- zgradba, vodilni motiv

IVAN CANKAR: NA KLANCU

To je družinski roman in hkrati biografski in avtobiografski, saj je Cankar za izhodišče vzel življenjsko zgodbo svoje matere in njene družine. Roman opisuje podobo socialnega življenja na slovenskem podeželju konec 19. stoletja, zlasti ekonomsko problematiko malih kmetov in propadajočih obrtnikov ter njihovo proletarizacijo. Ob glavni junakinji Francki je Cankar ponazoril pot ljudi, ki so zaznamovani z revščino in trpljenjem. Svoji usodi sledijo nemočni, vsi njihovi poskusi rešitve se izjalovijo. Roman imenujemo tudi socialno-proletarski roman, ker govori o tem sloju.

Realistično, včasih celo naturalistično snov je Cankar prepletel z novoromantičnimi potezami. Pomembnejša od dejstev so čustvena stanja, hrepenenje, vdanost v usodo, obup. Ta stanja so ponazorjena s prisposodobami in simboli:

- Simbol Franckinega teka za vozom - Francka teče za vozom z romarji, ne more ga dohiteti in pada, dokler je ne dvignejo na voz - dvigne jo hlapec in ne kdo iz višjega socialnega sloja. Ta začarani prizor (1. poglavje romana) šele s svojim ponavljanjem dobi simbolno vrednost in pomeni usodo ljudi, ki so zaznamovani s trpljenjem ter hrepenijo po sreči, lepšem in boljšem življenju.
- Simbol klanca (klanec siromakov) kot simbol revščine in Slovencev kot naroda proletarcev.
- Simbol luči, prižgane na učiteljevem oknu, pomeni rešitev za slovenskega človeka, ki jo Cankar vidi v moči izobrazbe in kulture, napredka in svobode (rešitev proletariata).
- Simbol rute, ki označuje hrepenenje po boljšem življenju.

Simbole lahko razdelimo na statične (klanec, luč, ruta) in dinamične (tek za vozom). Našteti primeri kažejo, da uporablja Cankar simbole za pojave, ki so sami po sebi konkretni, brez metafizičnega ali višjega transcendentnega smisla.

Zgradba romana:

Roman sestavlja 8 poglavij; vsako je samostojna pripovedna enota, katere so z idejo medsebojno trdno povezane. To je ciklična kompozicija. Roman poudarja tudi paralelno ponavljanje usod in prizorov - usoda matere Francke se ponavlja tudi v usodi njene hčerke; sama na smrtni postelji še enkrat preleti v prividu sanjski prizor, s katerim se roman začne (tek za vozom).

Vodilni motiv je upodobljen s simbolom klanca. Označuje hrepenenje po rešitvi iz bede in revščine ter težnjo po vzponu v višji družbeni sloj.

Na klanecu

Francka živi z materjo. Nima lepega otroštva, kajti mati jo zapostavlja na račun mlajše sestre Nežke. Lepih trenutkov je bilo v njenem življenju malo. Eden izmed njih pa je bil, ko ješla na Romarsko Goro. Šešla je sama in sicer naj bi jo sosedi Kovač peljali z vozom, tako kot še nekaj drugih. Zjutraj se je hitro umila, pojedla in oblekla, vendar je zamudila voz. Za njo ni prišel, toda ni ga mogla dohiteti. Tisti na vozu so ji klicali, da jo bodo poiskali pri mlinu. Francka je še vedno tekla in videla, kako so se pri mlinu ustavili, na voz sta vstopila mati in sestra, nato pa so odpeljali naprej. Solze so ji silile v oči, toda njih ni opazil. Pomislila je, da bi voz lahko ujela po bližnjicah skozi gozd, vendar se je bala, da bi se zgubila. Zato je še kar tekla in klicala in končno so jo opazili. Vendar niso ustavili. Samo njevali so se iz nje, ko je brezupno tekla za njimi. Voznik je še nekaj časa upoasnjal in Francka je skočila na voz. Še preden so prišli do Gore, je pozabila na vse gorje tega dne in se samo veselila. Francka ješla najprej k mami, nato pa se je sprehajala med otroke. Z desetico, ki jo je dobila od matere, si je kupila piškotkov in svetinjo. Domov so se vrnili šele pozno zvečer. Materi in Nežki je dala piškote in tri preostale krajcarje. V spanju pa so se ji znova prikazovali brezupni tek za vozom. S trinajstimi leti ješla sluit v mesto k stari vdovi Marijki. To je bila udna starka, ki je skoparila z denarjem in živela v stari in sivi pritliki hiši. Pri njej je brezplačno sluit tudi bebast hlapec. Vdova je Francko najela samo zato, ker je bila poceni. V asih jih je obiskala Franckina mati. Takrat se je dolge ure pogovarjala z Marijko, ob odhodu pa je vzela denar, ki ga je Francka prislušila. Ko je Francka sluita še drugo leto, je spoznala nekega umetnika. Bil je gosposko oblečen in se je uglašeno obnašal. Francko je klical Fanny in vzljubila ga je. Toda on jo je kmalu zapustil, kajti dekletu z raskavimi rokami ni bilo zanj. Francka je zbežala domov in zbolela.

Njena naslednja sluita je bila v trgu. Tu je spoznala krojača Toneta Mihova, ki je bil ugleden lovek in so ga vsi zelo cenili. Veliko je bral, bil pa je tudi v odboru bralnega društva. Francko je ohranila s pripovedovanjem o lepi prihodnosti v Ljubljani ali celo v Ameriki, zato sta se poročila. Toda še na poroko ni bila zaslutila nesreče. Kmalu je prišel v trg krojač, ki je odprl

trgovino z narejenimi oblekami. Tone ga sprva gledal zani ljivo, kajti sam je delal dra je obleke iz bolj ega blaga. Toda ljudje so raje kupovali ceneje pri novem kroja u in Tone je za el ostajati brez dela. Kmalu je izgubil tudi mesto govornika, kar ga je e posebej prizadelo. Ker ni mogel ve poravnavati ra unov, je prodal hi o ter se s Francko in tremi otroki preselil na Klanec.

Tam se je zapil, nekega dne pa od el v svet ter se nikoli ve ni vrnil. Tako je Francka, kot e njena mati, ostala sama s tremi otroki, ki jih je morala pre ivljati. Nekajkrat si je sposodila denar od matere.

Po Mihovovem odhodu se je mati priselila k njim. Oslabela je in ve ino dni prele ala. Franckini otroci Lojze, Tone in Francka so za eli odhajati od doma. Francka je e hodila v olo, Tone je od el za kroja a, Lojze pa se je izkazal v oli, zato ga je gospoda poslala v Ljubljano na nadaljnji tudij. Vsi pomembnej i ljudje so obljubili podporo in Franckini dru ini se je obetala lepa prihodnost. Lojze je skupaj z materjo od el v Ljubljano h gospodinji, pri kateri je e ivelo ve tudentov. Po njenem odhodu se je po util popolnoma samega in zapu enega. V sanjah je videval o etovo in bratovo usodo in zdelo se mu je, da je to tudi njegova.

Francki je umrla mati in ostala je sama z malo Francko. Lojze je bil v tretji oli. Zmanjkovati mu je pri elo denarja. Vse obljube, ki so jih nekdamaj dajali ugledni ljudje, so bile pozabljene. Francka je vedno te e zbirala denar za Lojzetovo najemnino, hrano in obleko. Ko je zbrala denar in se vrnila domov, pa je tam zagledala Lojzeta. el el je ostati doma. Vsi tovari i, s katerimi je ivel v Ljubljani, so nanj gledali kot na reve a, ki ivi od milo ine drugih. Tudi v oli se je spremenil. Za el je sanjariti in polenil se je. Neznansko si je el el, da bi pripeljal vse s Klanca in rev ine v lepo in bogato mesto. V Ljubljani mu ni bilo ve v e , toda mati ga je prepri ala, da se je vrnil. Spremljala ga je na dolgi poti.

Kmalu po vrnitvi domov je Francko zapustil e njen zadnji otrok. Mala Francka je od la delat kot dekla in pestrna. Mati je ostala sama. la je obiskat Toneta v Ljubljano, pa ga ni na la, saj je e pred mesecem dni od el. Gospodinja ji je tudi povedala, da se je zelo pokvaril in pustil olo. Nekega dne pa se je Tone vrnil. Zaradi slabega vida ni mogel ve delati, bil pa je tudi zelo bolan. Pri materi je prespal in umrl e naslednjo no . Pri la je tudi Francka, e bolj suha kot je bila, vendar se je morala kmalu vrniti v Ljubljano. Zadnji se je vrnil domov Lojze. Tudi sam je bil bolan in obubo an. Doma je na el umirajo o mater, ki je izdihnila e isti ve er.

Opis oseb

Francka je odraščala brez očeta. Bila je zapostavljana nezakonska hči, ki ji je mati dajala samo streho nad glavo, obleko in hrano, ljubezni pa nikoli - to je dobila njena mlajša sestra Nežka. Že kot otrok ni imela lepega življenja. Neprestano je morala delati in hoditi okoli umazana in v starih cunjah : *"In še tiste stare obleke ni smela imeti ves dan; prcej se je preoblekla, ko je prišla od mš e, in je hodila raztrgana okoli; Nežka pa je posedala gosposko v rdečerožnatem krilu"*. Neprestano si je želela le malo prijaznosti in nežnosti, ki pa je ni dobila. Kljub temu pa je zrasla v skromno in požrtvovalno mammo. Zaradi nesrečnega otroštva pa jo je vedno bilo strah uboštva : *"Ali Francka sama se je bala življenja. Komaj je stopila vanj, že tisti večer, ko je stala v poročni obleki in s poročnim vencem na glavi v veži in se je držala krčevito za duri, da bi se ne zgrudila od slabosti in nerazumljivega strahu, so minile vse sanje in vse pričakovanje je izginilo"*. Za svoje otroke bi žrtvovala in storila vse, le da bi jih rešila revščine : *"Ko bi mu mogla pomagati, bi si odsekala roko. Nimam da bi mu kupila enkrat kos kruha za večerjo"*.

Lojze je Franckin prvorojeni sin. Bil je debel, toda bled. Oči je imel take kot mati - velike, začudene in plahe. Matere se je venomer držal za krilo. Bujna domišljija mu je dajala snov za pripoved. Kadar je prišel iz šole, je stal v kuhinji in materi pripovedoval tako čudne zgodbe,

ki si jih sproti izmišljal, izhajal pa je iz enega stavka ali besede, ki jo je slučajno videl ali slišal. Dokler oče ni odšel, ga je silil k branju člankov iz nemških časopisov. Lojze je verjel, da obstaja boljše življenje tudi zanj. Bil je zelo podoben očetu. Tudi sam je sedel za mizo in si zidal gradove v oblakih. To se mu je dogajalo tudi v šoli. Ustvaril si je svet, katerega ni bilo, zato je postal nesrečen, pustil je šolo in skušal srečo najti kje drugje, kar pa mu seveda ni uspelo.

Tone Mihov je bil, ko ga je Francka spoznala, mlad in droben fant s suhljatim obrazom. S rjavimi in svetlimi očmi je veselo gledal izpod visokega in ploščatega čela. Bil je izobražen, kajti bral je knjige in časopise. Bil je v odboru bralnega društva. Najbolj si je štel v čast, da je lahko ob različnih veselicah skrbel za govore. V tem pogledu je bil blizu gosposki družbi. Po poklicu je bil ugleden krojač, šival je tudi za gospodo. Francko je znal osvojiti s svojim načinom govorjenja: *"Nikoli in slišala toliko lepih besed, božale so jo kakor z ljubečo roko"*. Prihodnost je videl v večjih mestih ali celo v tujini: *"V Ljubljano pojdeva, boš videla, tam bo vse drugače. Kdor ima kaj korajže, gre stran, tukaj ni nič. Ali še dalje, Francka, morda v Ameriko, tam je življenje vse drugačno, ljudje so drugačni, tam so vsi gospodje, vsak je gospod, ki kaj zna ali kaj premore"*. Ko mu je novi krojač prevzel delo ga je to pojezilo, dokončno pa ga je potrla, ko mu je ta prevzel mesto govornika: *"Kruh mi je vzel in še čast povrhu"*

Ideja dela

Klanec je Cankarjev simbol za vse zatirane in izkoričane ljudi ne samo doma temveč tudi po svetu in pa tudi simbol zasu njene domovine in revine. V tem delu pa je tudi dopolnil odnos do matere, ustva ki sega od povelj evanija da samoobto be. S podobo Franckinega teka za vozom je prikazal ves brezup revine in nemo v boju za boljše življenje. Voz uporabi kot prisposodbo za srenejšo prihodnost, na njem sedijo veseli in brezskrbni romarji. Ne glede na to, kako hitro teče, je voz vedno pred njo, ona pa omaga in pade. Klanec je brezizhodni kraj. Kdor je tam rojen, bo tam umrl. Lahko se tako poskuša pobegniti, sreča mu je vedno opoteka. Francka je večkrat odšla od doma, vendar se je vedno vrnila. Njeni otroci so prav tako iskali boljše življenje, vendar so se vsi vrnili domov. V romanu pa opazimo optimizem, ki je prikazan z uiteljevim oknom, ki ga opazuje Lojze. Okno je simbol za izobrazbenost, napredek in prebujenje ljudstva.

2.DOMAČE BRANJE

IVAN CANKAR

NA KLANCU

Roman se odvija v 19. stoletju, zajema pa celotno življenje mame Francke, vse od časa, ko je bila otrok do njene smrti. Sestavljen je iz 8. poglavij, v katerih je predstavljenih kar nekaj dogajalnih prostorov.

Sprva se roman odvija v vasi blizu Ljubljane, kjer Francka odrasča s svojo materjo ter mlajšo polsestro Nežko. Nekega lepega jutra se je Francka napolila na romarsko Goro, katera ji je predstavljala božanskost in lepše življenje.

Pri štirinajstih letih jo je mati poslala delati k gospe Mariševki v vas Leševje. Vas je bila majhna, a najbolj gosposka daleč na okoli. Hiša v kateri je Francka delala, pa je bila temačna kakor velik grob.

Za tem, ko je pustila službo pri Mariševki, je denar služila pri načelniku železniške postaje, kasneje v domači vasi kot dekla, ter na trgu, kot šivilija.

Po poroki s Tonetom Mihovih, je šla živeti k njemu, vendar pa sta se zaradi obubožanja morala kmalu preseliti na klanec, kjer se odvija večina nadaljnega romana.

Poleg klanca, ki je simbol revščine ter siromakov, pa se zgodba dogaja tudi v Ljubljani, ki predstavlja boljše življenje, življenje izobražencev, kamor gre študirati sin Lojze.

Francka je venomer opravljala drug poklic, a največ časa se je ukvarjala s šivanjem, ter krpanjem oblek. Že v

mladosti je delala tudi kot dekla, skrbela je za gostilno gospe Mariševke, pomagala je krojaču,...

Tone Mihov je bil dober krojač, a nažalost mu je kmalu večina strank prevzel krojač, ki je prišel v vas z dosti nižjimi cenami.

Sin Tone je že zelo mlad odšel delat k nekemu krojaču, **hči Francka** pa je šla služiti h gosposkim ljudem, kot dekla in pestrna.

Konec romana opisuje vrnitev Lojzeta, ki je bil kar pet let od doma, nazaj na klanec. Vrnitev sina predstavlja še zadnje veselje Francke, saj je bila že skorajda priklenjena na posteljo. Ni mogla odvrtniti pogleda od njega. Vedela je, da bo prišel. Nihče ji ne verjel, a sama je ves ta čas upala in upala, da se le vrne k njej domov. Cel večer sta ležala eden ob drugemu. Lojze je materi brisal potno čelo, nalil vode v kozarec, da bi si zmočila suhe ustnice,... Francki pa je spomin zopet uhajal nazaj v mladost, ko je komajda še tekla za kovačevim vozom. Ko je imela noge že vse okrvavljene, voz pa se ni in ni hotel vstaviti. Spominjala pa se je tudi gosposkega umetnika, ki ji je raztrgal srce in pozabil nanjo. Na koncu, po vseh bolečinah, ki so se je držale v življenju, zapusti svet.

Konec je na trenutke dokaj nejasen. Sprva nisem razumela kdo je umrl, kdo je umrl prej,... Sicer pa iz stavka »Tudi on je umrl, vsi so umrli.« sklepam, da sta na koncu ostala le še mati Francka in Lojze. Oba z rano, ki jima je vzela življenje. Njej prej, sinu kasneje. Mati je umrla z vsemi trpečimi stvarmi, ki so se ji pripetile. Tu je še enkrat poudarjeno bistvo revščine ter boj za boljše življenje, ki ga Francka nikoli ni imela, čeprav je vanj venomer upala. Lojze je bil vendarle močnejši, mlajši, a vseeno ga je zaznamovalo življenje na klancu, kateri je resnično prikazan v vsej svoji revščini in siromaštvu. Konec prvič podrobneje opisuje stekanje življenja osebe iz romana. Tu se kaže Lojzetova predanost materi. Vse bi storil, le da bi ji ugodil. Da bi ji olajšal življenje. A pravi, da je bilo vse brez koristi. Da če živiš na klancu, si pač obsojen na smrt in da ni rešitve iz trpečega življenja.

Zanimiva primerjava z Lojzetom se mi zdi oče Tone, ker bi lahko rekli, da sta si tako različna, kot tudi podobna. Lojze je Tonetov najljubši sin. Z njim ima najboljši odnos. Morda ker je najstarejši, v njem vidi največ potenciala. Sicer ga je silil, da je bral nemške romane in s tem se je Lojze počasi tudi privadil novega jezika. Ravno tako se je Lojze izkazal v recitiranju nekega besedila na šolski prireditvi, tako da tu definitivno gre po stopinjah očeta. Oba bežita stran iz življenja na klancu. Vendar Lojze z večjim optimizmom. Verjel je vase in se videl v prihodnosti kot gospoda. Kljub temu, da naj bi Tone odšel od doma z namenom, da drugje zasluži dovolj denarja za preživljanje celotne družine, menim da je v njem živel strah pred klancem in svojo družino. Za očeta se namreč spodobi, da nudi družini prijeten dom in Tone tega ni bil zmožen. V svet se je podal z nezaverovanostjo vase in menim, da se tako ali tako ni mislil nikoli vrniti, saj bi ga bilo sram.

Tako v Tonetu, kot tudi v Lojzetu je bilo premalo vztrajnosti. Tone bi si ob prihodu novega krojača v mesto že lahko nakako pridobil stranke nazaj. Za svoj zaslužek, kot tudi za svoj govor na prireditvi bi se lahko boril, tako pa je usodi pustil svojo pot. Lojze pa popusti pri študiju v Ljubljani. Ni mogel prenašati, da so drugi nanj gledali kot na revnega mladeniča iz vasi. Sicer pa je po tem, ko je prenahal obiskovati šolo, še nekoliko vztrajal, a kmalu je vse sanje putil za seboj.

Njuni različnosti se kažeta tudi v odnosu do matere oz. Tonetove žene. Lojze ji je bil popolnoma predan in tudi po svojem neuspehu v Ljubljani se je vrnil k njej, da bi le videl, kako ji gre. Imela sta skupne sanje, o boljšem življenju, tako da sta vedno imela o čem govoriti. Toneta pa je očitno premagal sram. Ne pravim, da jo ni ljubil, vendar jo je moral premalo, saj drugače bi pozabil na kar se je zgodilo in bi jo vsaj kdaj prišel pogledat. Kot pravi Lojze na koncu romana, so vsi bili obsojeni na smrt.

Ivan Cankar: Na klancu

1. Predstavi zunanjo zgradbo. Izpisi naslove posameznih poglavij.

Knjiga je sestavljena iz osmih poglavij. Vsako je samostojna pripovedna enota, katere so z idejo medsebojno trdno povezane. To je ciklična kompozicija.

Za vozom, Fanny, Kako se je Francka omozila, Izgnanci, Vzbrstela je mladika, Student Lojze, Vraca jo se izgnanci, Klanec siromakov.

2. Predstavi materino ravnanje s Francko in Nezko.

Nezka je materina najljubša hči. Pazi nanjo, jo tolazi in razvaja, cetudi so doma revni je Nezka delezna priboljškov(hrana, lepsa oblika ali zgolj pozornost).

Ravno obratno pa je s Francko, ki jo mati zapostavlja. Zanja nikoli ne najde prijazne in tople besede. Do nje je zadirčna, in neusmiljena. Tepe jo in zmerja, čeprav je pridna in delovna hči.

Sprva bralec ne ve zakaj mati Francke ne mara, vendar pisatelj stvar pojasni proti koncu knjige. Francka je bila nezakonski otrok. Otrok očeta, ki

se je pojavil in takoj izginil iz njihovega življenja. Mater spominja nanj in je zato ne mara.

3. Oznaci Francko in njenega moza Toneta ter prikazi njun medsebojni odnos.

Njuna zveza je bila na začetku popolna. Tone je Francko ocaral z lepimi besedami in vztrajnostjo. Obljubil ji je lepo, premožno in urejeno življenje, saj je bil mlad, poln ambicij in uspešen v svojem poklicu. Zdi se, kot da se nista nikoli zares ljubila. Njun odnos bi opisala bolj kot vdanost in zavezanost (s Franckine strani). Takoj po poroki se stvari v zakonu obrnejo na glavo. Tone izgubi delo, saj se v mesto priseli nov, boljši krojac. Z nizjo ceno in boljšim stilom Tonetu prevzame vse stalne stranke ter za družino se začnejo slabi časi. Tudi odnos med mozem in Francko se poslabša. Tone se začne vdajati alkoholu in skrb za družino se prenese na Francko. Ta jo pozrtvovalno in vdano sprejme.

4. Oznaci Lojzeta in ga primerjaj z materjo in očetom.

Oci je imel take kot mati - velike, začudene in plahe. Po videzu je spominjal na mater.

Drugace je bil bolj podoben očetu. Dokler ni odsel, ga je silil k branju clankov iz nemških časopisov. Tako kot Tone Mihov je tudi Lojze je verjel, da obstaja boljše življenje zanj. Večkrat je sedel za mizo in si zidal gradove v oblakih. To se mu je dogajalo tudi v soli. Ustvaril si je svet, katerega ni bilo, zato je postal nesrečen, pustil solo in skusal srečo najti kje drugje, kar pa mu seveda ni uspelo.

5. Poisci vrh romana in izpisi značilen odlomek.

Mislim da je vrh romana v četrtem poglavju ko se celotna družina preselina klanec. To je prelomno poglavje za družino, saj se s selitvijo spremeni celotno njihovo življenje.

6. Razloži oba glavna simbola romana.

Smerni motiv je **tek za vozom**, saj se pojavi skoraj v vsakem poglavju (1,2,4,7,8). Francka ze kot otrok teče za vozom romarjev in ga ne more ujeti. Ta tek in nedosegljivi voz se v romanu pojavljata v vseh kasnejših pomembnejših trenutkih življenja. Vedno se pojavi na idejno izpostavljenih mestih. Predstavlja hrepenenje po boljsem življenju in resitvi iz socialne bede ter težnjo po vzponu v visji družbeni sloj.

Tek za vozom je torej simbol hrepenenja po sreči in boljsem življenju. V knjigi se pojavi večkrat, vedno pa se nanasa na Franckino neuresničeno hrepenenje.

Klanec je simbol zacaranega kroga revščine in bede. Klanec se nahaja nad mestnim trgom tako da imajo reveži lep pogled na bogata poslopja v središču mesta. Tudi simbol naroda proletarcev, Slovencev.

7. Predstavi sporočilo romana in ga aktualiziraj.

Roman opisuje podobo socialnega življenja na slovenskem podeželju konec 19. stoletja, zlasti ekonomsko problematiko malih kmetov in propadajočih obrtnikov ter njihovo proletarizacijo. Ob glavni junakinji Francki je Cankar ponazoril pot ljudi, ki so zaznamovani z revščino in

trpljenjem. Svoji usodi sledijo nemocni, vsi njihovi poskusi resitve se izjalovijo. Roman imenujemo tudi socialno-proletarski roman, ker govori o tem sloju.

Aktualizacija: Snov je se vedno aktualna, saj je res, da je zivljenje lažje, ce se rodis v bogatejši družini. Ni vec tako, da si obsojen na propad, je pa pot definitivno težja in bolj naporna. ce bi se Lojze rodil v danasnjem casu bi imel pravice do stipendij in bi mu mogoce uspelo.